

NOVI LIST

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Trst, Ulica Martiri della Libertà
(U. Commerciale) 5/1. Tel. 28-770
Za Italijo: Gorica, Piazza Vittoria
18/II. Pošt. pred. (casella post.)
Trst 431. Pošt. č. r.: Trst. 11/6464
Poštšina plačana v gotovini

ŠT. 512

TRST, ČETRTEK 27. AVGUSTA 1964, GORICA

LET. XIII.

Papež poziva
svet k miru

Papež Pavel VI. je ponovno posegel v današnje napeto dogajanje v svetu, iz čuta dolžnosti Kristusovega namestnika na Zemlji in tako ponovno potrdil aktualno in aktivno vlogo krščanstva in Cerkve v današnjem svetu.

V sredo je naslovil na ves svet poziv k miru. Ko je govoril v Castelgandolfu množici vernikov, ki so prišli na običajno tedensko avdijenco, je spomnil na 50. obletnico izbruh prve svetovne vojne in na 25. obletnico izbruha druge svetovne vojne, v zvezi s tem pa tudi na poslanice miru in prizadevanje svojih prednikov na papeškem prestolu, da bi odvrnili obe vojni, kar pa je bilo zaman.

Potem je papež nadaljeval: »Nezaupanje, ki je obdajalo opominjevalne intervencije papeške oblasti, nam ne sme vzeti poguma, da ne bi ponovili naših očetovskih pozivov k miru, kadar to zahteva zgodovinska ura in zlasti dolžnost naše apostolske službe.

S'ovesna in sugestivna beseda, ki jo je papež Janez XXIII. naslovil na ves svet s svojo encikliko »Pacem in terris«, ni odmevala zaman, in sedanja obletnica obeh svetovnih vojn, ki sta okrvavili prvo polovico našega stoletja, nudi priložnost za ponovitev tistih poslanic miru in za to, da ohranimo spomin nanje živ in da nam bo v delaven opomin. Mir je največja dobrina za človeštvo, ki živi v času, a je tudi rahla dobrina, ki jo sestavljajo nestalni in zapleteni faktorji, v katerih je trajno v igri svobodno in odgovorno človekovo hotenje. Zato mir nikoli ni popolnoma stabilen in gotov ter ga je treba vsak hip na novo premisliti in obnoviti.«

Potem je papež nadaljeval: »Zdaj prisostvujemo zaskrbljivemu pojavu propadanja nekaterih osnovnih načel, na katerih mora temeljiti mir; in medtem ko se na eni strani plemenito, a slabotno razpravlja in dela za omejitve in odpravo oborožitve, se po drugi strani nadaljuje z razvijanjem in izpopolnjevanjem uničevalne sposobnosti vojnih strojev. Ponovno izginjata strah in stud pred vojno kot neuspešnim sredstvom za nasilno reševanje mednarodnih vprašanj, medtem ko se dogajajo na raznih krajih Zemlje strašni izbruhi vojnih epizod in se tako spet pojavlja politični in ideološki egoizem kot sila, ki hoče uravnati življenje narodov.«

Papež je potem navedel načine, kako zagotoviti mir med narodi in državami. Rekel je: »Varnost narodov mora temeljiti še bolj kot na hipotezi o uporabi oborožene sile na prizadevanju za medsebojno razumevanje, na velikodušnem in poštenem medsebojnem zaupanju, na duhu programskega sodelovanja, na skupnih koristih in na po-

TRI ŽARIŠČA VOJNE

Zarišča vojne, ki jih je imel papež Pavel VI. predvsem v mislih v svojem pozivu svetu k miru, so Vietnam, Ciper in Kongo. Vse tri »stare« celine imajo torej vsaka svoje vojno žarišče. Vsako lahko vsak hip izbruhne v odkrito vojno, ki ne bo več omejena samo na te dežele, ampak lahko zadobi mnogo širši razmah, ali se celo izrodi v tretjo svetovno vojno. Zato je papežev poziv svetu, naj ohrani mir in naj rešuje svoje spore v duhu medsebojnega razumevanja in bratovskega čustvovanja, popolnoma upravičen in je prišel v pravem hipu, to je, pravočasno, ko ni še nič zamujeno in je še sorazmerno lahko ohraniti mir ter rešiti probleme, ki so dozdevno tako zapleteni.

CIPER

Nobenega dvoma ni, da je izmed teh treh problemov najbolj umetno napihnjen ciprski. Zadobil je obseg, kakršnega bi po trezni presoji nikdar ne smel zadobiti. Propaganda vzhodnega bloka se trudi dokazati, da je vsemu krivo le vmešavanje zahodnih sil, kar seveda ni res, ker imajo te ves interes na tem, da bi vladal na Cipru mir in da bi ne bilo napetosti med Grčijo in Turčijo, ki sta obe članici Atlantske zveze. Vendar pa je v tej trditvi vzhodne propagande vendarle tudi zrno resnice, čeprav v drugem smislu. Ciprska kriza je namreč posledica dejstva, da ciprsko vprašanje ni bilo pravilno in pravočasno rešeno. Tamkajšnji Grki so se v uporju dolgo bojevali za svojo pravico do združitve z Grčijo in v tem boju so zmagali. Toda Anglija jim je priznala zmago in se umaknila z otoka samo za ceno, da se ciprski Grki odpovedo tej pravici in sprejmejo kompromisno rešitev — neodvisnost otoka, in da delijo vladu s turško manjšino. Če bi bila takrat Anglija privolila v Enosis, v združitve Cipra z Grčijo, bi danes ne bilo ciprskega problema. Turčija bi bila takrat rada ali nerada privolila v to in na Ciper bi ne bil prispel turški vojaški kontingent, ki predstavlja zdaj hrbtenico turškega odpora na otoku.

Sovraštvo ciprskih Grkov do Turkov pa ima seveda svoje korenine tudi v zgodovini, ko so bili Turki gospodarji in Grki pod-

moči, posebno tistim državam, ki so šele na poti razvoja. To pomeni, da temelji mir na ljubezni.«

Papež je potem poudaril svojo željo, da bi belina miru prekrila spomine na pretekle vojne in da bi jo dvignili kot zastavo prijateljstva in upanja nad palače mednarodnih kongresov.

Pavel VI. je zaključil svoj mirovni poziv z zagotovitvijo, da brez vere v Boga mir ne more biti iskren, svoboden in varen, ter je pozval vse ljudi dobre volje, naj poslušajo njegovo poslanico miru z iskrenostjo in dobroto v bratovski slogi.

ložniki. Tega podedovanega sovraštva so še polni tako Grki in Turki, najbolj vroče pa tli v predsedniku ciprske vlade, nadškofu Makariosu, ki je zli duh vsega dogajanja na Cipru.

Kljub vsem simpatijam do ciprskih Turkov, njegovih žrtev, si ni mogoče predstavljati, da bo mogoče trajno rešiti spor kako drugače kot s priključitvijo Cipra h Grčiji, z mednarodnimi jamstvi in teritorialno avtonomijo za Turke, ali z razdelitvijo otoka, na kar pa Grki gotovo ne bodo pristali, kot je Makarios že večkrat zatrdil. Vsekakor bo treba to vprašanje nujno rešiti, da ne bo več zastrupljalo odnosov med dvema evropskima državama in zaveznicama, kot sta Grčija in Turčija. Z medsebojnim razumevanjem bi bilo to gotovo možno.

VIETNAM

Mnogo bolj zapletena sta vietnamski in kongovski problem. V Vietnamu so študentje in budisti z večdnevnimi razdraženimi demonstracijami dosegli, da bo odpravljena nova ustava gnerala Hanha in da bo uveden bolj demokratičen režim. Vsaj tako je Hanh obljubil, če ne želi le pridobiti na času. Vedno bolj očitno pa se kaže, da so Združene države tam tragično brez moči v političnem pogledu, četudi vojaško obvladajo položaj. Kaj je temu vzrok, je težko reči, verjetno pa pomanjkanje razumevanja za psiho vietnamskega naroda in za njegove politične potrebe. Človek se začudeno sprašuje, kako je mogoče, da se režimi v Vietnamu tako naglo in tako dramatično menjavajo, čeprav so tako vojaško kot gospodarsko popolnoma odvisni od Američanov.

Vietnam je dokaz, da določenih situacij ni mogoče rešiti niti s samo silo niti z dolarji, ampak z znanjem in razumevanjem. Vietnam predstavlja danes največjo nevarnost za svetovni mir, celo večjo, kot si večina ljudi predstavlja. Tudi tam je prišlo do zaostritve predvsem zato, ker so bili problemi v preteklosti le napol rešeni. Ne dvomno pa imajo v sedanji novi krizi prste vmes tudi Kitajci. To je njihovo maščevanje.

KONGO

Isto velja za Kongo. Če bi bili Kongo pravočasno razdelili v njegove etnične sestavne dele, bi gotovo danes ne bil žarišče neprestanih uporov in notranjih vojn.

Combe je gotovo najsposobnejši organizator in državnik med afriškimi politikami, človek s čutom za stvarnost, in zato je upati, da se mu bo počasi posrečilo razvozlati kongoški klopčič. Ve pa, da je vojaška zmaga nad uporniki, ki izražajo v bistvu še barsbarske nagone prebivavstva, nagnjenega k

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 30. avgusta, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Cvetice v slovenski pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pravljica o starih igračkah« (Jadviha Komac). Igrajo člani RO.; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 15.00 Zlata rtsanka: Rita Pavone; 16.00 Malo znane velike ljubezni - Franc Jeza: »Kierkegaardova ljubezen od povedi«; 17.30 Popoldanski ples; 18.30 Kin., večeraj in danes (Sergij Vesel); 21.00 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »Kovači so berači, pa mlinarji tatje«.

• PONEDELJEK, 31. avgusta, ob: sva folklorne - Lelja Rehar: »Kovači so berači, pa mlinarji tatje«; 18.30 Sodobna italijanska glasba; 19.00 Tržaški pianisti - Fiorella Miotto, Samuel Barber: sour excursions, op. 20; 19.15 Iz lovcovih zapiskov - Ivan Rudolf: »Kako je končala zvitorepka«; 21.00 Giacomo Puccini: »Madame Butterfly«, opera v treh dejanjih.

• TOREK, 1. septembra, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Ženski liki; 18.30 Simfonična dela Richarda Straussa: »Sinfonia domestica«, op. 53; 19.15 Pripovedke o narodnih junakih: »Cid Campeador« (Desa Kraševac); 21.00 Radijska novela - Henri Beyle-Stendhal: »Ljubavni napoj«; 22.50 Sodobna simfonična glasba.

• SREDA, 2. septembra, ob: 11.45 Folklorni mozaik; 12.15 Pogled na svet; 18.30 Nove posle resne glasbe; 19.00 Slovenski romantični samospevi Gregor Krek: Sestra ziba brata; Poletje, Uvete rože pod steklom; Ekstaza. Izvajata sopranistki Gajka Berginc in Nada Zrimšek; 21.00 Simfonični koncert Orkestra gledališča »Verdi«. Približno ob 21.35 Knjižne novosti - Josip Tavčar: »Giuseppe Berto in njegov roman „Il male oscuro“«.

• CETRTEK, 3. septembra, ob: 11.45 Mali ansambl; 12.15 Potovanje po Italiji; 17.20 Iz albuma lahke glasbe; 18.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 18.30 Kvartet v dvajsetem stoletju - Sergej Prokofjev: Kvartet za godala št. 1, op. 50; 19.15 Gradovi na Goriškem: »Dornberški grad« (Rado Bednarik); 21.00 »Don Carlos«, dramatična pesnitev v petih dejanjih (Friedrich Schiller - Fran Albreht). Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu.

• PETEK, 4. septembra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Žena in dom; 18.30 Najlepše romantične simfonije; 18.55 Ludwig van Beethoven: Sonata št. 1 v D-duru, op. 12 za violino in klavir; 19.15 Jadransko morje - Gojmir Budal: »Ladjedelnice in druge industrije«; 20.30 Gospodarstvo in delo (Egidij Vršaj); 21.00 Koncert operne glasbe. Približno ob 21.30 Mladina na Zahodu - Giovanni Russo: »Nevarnost tehnizacije«.

• SOBOTA, 5. septembra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Zavojevalci gora - Dušan Pertot: »Nanda Devi - sveta gora Indije«; 14.40 Folklorni ansambel »Tamburica«; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 15.30 »Sodnikova hči« (Josip Jurčič - Franjo Kumer). Igrajo člani RO.; 18.30 Slovenski in jugoslovanski skladatelji. Benjamin Ipavec: Dve tatarski silhueti. Orkester Glasbene Matice v Trstu, vodi Oskar Kjuder; 18.55 Predelava folklorne glasbe; 19.15 Počitniška srečanja (Saša Martelanc); 20.45 Skladbe Vinka Vodopivca v izvedbi moškega vokalnega kvinteta, ki ga vodi Humbert Mamolo; 21.00 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

30. avgusta, nedelja: Saša, Rozalija
31. avgusta, ponedeljek: Rajko, Rajmund
1. septembra, torek: Mladen, Egidij
2. septembra, sreda: Stefan, Hranislav
3. septembra, četrtek: Dora, Darij
4. septembra, petek: Ida, Zala
5. septembra, sobota: Lovrenc, Nedeljka

POROKA

V ponedeljek sta si v cerkvi na Montuzzi v Trstu obljubila večno zvestobo dr. Danilo Magajna iz Trsta in gđc. Nivija Ota iz Škednja. Prijatelji in znanci jima želijo veliko sreče, zadovoljstva in uspehov v novem življenju.

Togliattijev pogreb

K pogrebu umrlega voditelja komunistične stranke se je zbralo več stotisoč ljudi. Strankino vodstvo je organiziralo sprevedo do zadnje potankosti, hoteč tudi pokazati svojo moč. V Rim so prišli zastopniki skoro vseh 24 tisoč komunističnih sekcij Italije in številni predstavniki tujih komunističnih držav. Jugoslovansko delegacijo je vodil Edvard Kardelj.

Pogrebne svečanosti so trajale od štirih popoldne do osmih zvečer. V sprevedu, ki

POSLEDICE...

Kot je bilo pričakovati, je ena prvih posledic Goldwaterjeve zmage na konvenciji republikanske stranke ta, da je moral tudi Johnson kot demokratski kandidat ubrati radikalnejšo desničarsko pot in se odpovedati Robertu Kennedyju, sedanjemu prvosodnemu ministru kot kandidatu za podpredsednika.

Pač pa je Kennedy uradno napovedal, da bo kandidiral za senatorja New Yorka. Pri tem bo imel proti sebi poleg sedanjega senatorja, repub'ikanca Keatinga tudi (za Slovenec) zloglasno gospo Claro Booth Luce, bivšo ameriško veleposlanico v Rimu, ki se je toliko trudila za likvidacijo Svobodnega tržaškega ozemlja. Kandidirala bo na listi neke skrajno konservativne skupine, ki je blizu Goldwaterju, bo'j kot sedanji senator Keating, ki pripada liberalni republikanski struji.

LJUBEZNIVA SESTRA

Juana, sestra kubanskega diktatorja Fidel Castra, je že pred časom zbežala z otoka v Južno Ameriko. Sprva se je zadržala še precej mirno in ni hotela dajati nobenih izjav. Nenačno pa je Juano nekaj pičilo. Prišla je v Bazi'ijo in napovedala, da bo imela po vseh večjih mestih predavanja proti bratovi diktaturi. Povedala je tudi, da trpi v ječah na desetisoč Kubancev popolnoma po nedolžnem in da ima brat na vesti štiristo umorov.

Ni dvoma, da si brat Fidel jezno puli brado ob teh ljubeznivih sestrskih izjavah, in da mu je sestra več škodovala kot vsa ameriška propaganda.

OLIMPIADA V TOKIU

Pri 18. mednarodnih olimpijskih igrah v Tokiu, ki bodo od 10. do 24. oktobra, bo sodelovalo rekordno število državnih reprezentanc. Udeleženih bo 93 držav. Pri zadnjih olimpiadah leta 1960 v Rimu so se zbrali tekmovalci iz 84 držav.

Največjo skrb povzroča občinskemu svetu največjega mesta na svetu vprašanje — stranišč. Večina teh namreč ni opremljena za odplakovanje z vodo. Druga skrb so pa javni lokali dvomljive vrednosti. Zato so sklenili, da bo policijska ura za te čajarne in podobna gostišča določena na dvanajsto uro.

ODLIKOVANJE

Po preureditvi goriške in tržaško-koprskc administrature je prejel dosedanji tržaško-koprski administrator msgr. Albin Kjuder visoko cerkveno odlikovanje. Papež ga je imenoval za apostolskega protonotarja za službe, ki si jih je pridobil v svoji visoki cerkveni službi.

je bil razdeljen na šest oddelkov, so hodili tudi vladni zastopniki in diplomati tujih držav. Nosili so na stotine venec. V sprevedu in ob cestah je bilo nad 30 tisoč zastav. Več godb je igralo mrtvaške koračnice.

Na trgu sv. Janeza v Lateranu se je spreved ustavil, da so domači in tuji komunistični prvaki izrekli zadnji pozdrav. Govorila sta bivši sovjetski predsednik Brežnjev in španska komunistka Dolores Ibarruri, ki se je pred govorom onesvestila.

Po zadnjem govoru novega strankinega tajnika Longa je krenil spreved v skrčeni obliki na pokopališče Verano, kjer so položili že v mraku Togliattijevo truplo v začasno grobnico.

—0—

JUŽNOTIROLSKO VPRAŠANJE

Diplomatska pogajanja med Italijo in Avstrijo za ureditev južnotiroškega vprašanja se bodo nadaljevala prihodnji mesec. V Ženevi se bosta sestala dne 7. septembra zunanja ministra Kreisky in Saragat.

Od zadnjega sestanka, dne 28. junija so strokovnjaki rešili že vrsto vprašanj, ki so bolj tehnične narave. Na novem sestanku se bosta ministra dotaknila točk politične važnosti. Do končne rešitve bo pa po mnenju diplomatskih krogov prišlo na nadaljnjem sestanku. Upajo, da bo celotno vprašanje, ki je ka'ilo dobre odnose med obema državama, rešeno še pred koncem tega leta.

VIZUMI NA OBMEJNIH PREHODIH

Jugoslovanska ob'astva so sklenila, da bodo s 1. oktobrom izdajala vsem tujim turistom vizume na obmejnih prehodih, s čimer se bo prav gotovo znatno pospešil in olajšal tujski promet. Teh ugodnosti so že bili doslej deležni turisti nekaterih držav, kot so Danska, Finska, Švedska, Kanada, ZDA itd. Odslej pa bodo izdajali vizume na obmejnih prehodih turistom iz vseh držav na svetu, se pravi tudi državljanom Italije, kar je posebno važno za prebivalce na Tržaškem, Goriškem in sploh vsega obmejnega pasu.

Novi predpisi pa bodo veljali od 1. oktobra do 15. aprila 1965.

Tri žarišča vojne

(Nadaljevanje s 1. strani)

nasiljem in kaosu, nemogoča brez pomoči Evrope in Amerike, zlasti tudi brez pomoči belih najemnikov, ki so edini izvežban in tehnično usposobljen element, na katere se lahko zanesemo, da je ne bodo odkurili pred gromozanskim bojnim rjoventjem upornikov iz džungle (potem ko so umaknili sile Združenih narodov). Njegov poskus politične pomiritve se je v glavnem ponesrečil, zato bo treba počakati na izid njegove vojaške akcije proti upornikom. Če ne bo uspešna, bo postal Kongo plen črnih pustolovcev in njihovih džungelskih tolpc.

Vsa tri žarišča vojne so torej le posledica polovičarstva in nedoslednosti v dosedanem reševanju teh problemov. Problemi se pač maščujejo, če niso pravočasno rešeni. Vendar pa bo z dobro voljo, kot jo želi Pavel VI., možno rešiti tudi te tri probleme.

Edvard Kocbek o slovenstvu

Odlomki iz „Slovenskega poslanstva“

Ponatiskujemo nekaj najznačilnejših odlomkov iz najnovejše knjige Edvarda Kocbeka, v katerih razglablja avtor o slovenstvu, o njegovi usodi in o slovenskem značaju. Ta razglabljanja so nenavadno globoka in iskrena, a kljub kritičnosti vedra in optimistična.

23. oktober 1943:

...Sedim na dolgem podrtem bukovem delu in strmim v točko na tleh kakor Arhimed svoje kroge. Le od daleč mislim na tisti veliki krog, ki se nam bliža in nas bo stisnil. In glej, misel na jutrišnjo veliko nevarnost mi ni več prebudila srca. Le mišice ob očeh so mi rahlo trznile, komaj znatno sem se nasmehnil, zadržano in modro, kakor modrec, ki ga nič na svetu ne more več presenetiti. Ali tokrat res mirno in preprosto sprejemam svojo smrtno ogroženost? Ne, ne sprejemam je mirno, pač pa na višji in širši ravni, kjer je povezana z mnogimi drugimi spoznanji. V sebi sem začutil vzgib tistega nadčloveškega primikovanja in približevanja, ki smo ga opazili pri Slovencih nekaj pred zlomom Jugoslavije, posebno pa vso pomlad po katastrofi. Takrat smo pozabili na vse, kar nas je razdvajalo, in se nenavadno zblížali z vsem, s čimer nas je usoda enako prizadela. Tisti meseci so ostali v meni najlepše razodetje slovenske človečnosti, čeprav jih je današnja neizbežna osvobodilna diferenciacija politisnila v ozadje. V njih ne vidim le moralno, pač pa tudi družbeno posebnost. Vrednost liste človečnosti ni bila v nekakšnem pop'e-nimenitem slogaštvu, temveč v priznavanju nazorskega pluralizma, usmerjenega v enotno slovensko bit. Slovenci smo leta 1941 prvič v zgodovini fizično doživeli enotnost svojega narodnega telesa, hkrati pa smo — manj jasno sicer, zato pa tembolj presrešljivo — začutili privlačnost razvojnega središča, ki leži v prihodnosti in vse dele človeštva vedno bolj zblížuje med seboj. Zato čutim v sebi vedno močnejše delovanje vesoljne konvergentne sile, vedno bolj zanosno me povezuje z napredujočim središčem sveta. Že nekaj let je, kar sem premagal v sebi mrtvo točko statističnega pojmovanja in se vključil v tovariško afiniteto napredovanja. Samo tako morem zmagovati izolacijo, ki jo tu pa tam začutim zaradi ideoloških primitivcev, in le tako je moja bojzljiva narava že pred vojno pogumno stopila v javno življenje. In le tako zdaj nevarnosti nimajo več krink, kajti tveganje je zame že enako varnosti: prav zdaj, ko moram za rešitev svojega jaza in za odrešitev svojega duha zastaviti vse sile, sem najmočnejši, skladen sam s seboj. Z nove strani sem odkril pomen svetopisemskih besed: Kdor se bo izgubil, se bo našel...

29. oktober

...Ko sem se zbudil (v bunkerju, op. ured.), sem se preplašil kakor človek, ki ve, da nima tal pod nogami in se udara v neznanje. Vse, kar se dogaja v bližnji in daljni okolici, se odvija po zakonih, ki nanje nimamo nobenega vpliva. Vojna je tako sprostita človeške nagone, strasti, skušnjave in račune, da je vsak moralni ali idejni apel na ljudi brezupen in smešen. Spomnil sem se, kako so aprila 1941 dolenski kmetje z rdečimi zastavami hiteli nasproti

Nemcem in ponoči v škodo Italije predstavljali državne mejnike. Spomnil sem se hladu, ki nas spremelja v Suhi krajini, v najbolj revni slovenski pokrajini, in smrti, ki nas je tolikokrat ogrozila v njej. Predočil sem si razko!, ki danes razdvaja Slovence in nas kljub preteči totalni nevarnosti od zunaj še v notranjosti grozovito postavlja drugega proti drugemu. Nazadnje pa sem se sklonil nad nepopisno izrojenost človeškega duha po raznih taboriščih. Človeštvo je strahotno zaostalo v svoji človečnosti. Čeprav čuti skupnega sovražnika v naravi in zgodovini, se še vedno ne more složno obrniti zoper enovito zlo, rajši se zapleta v bratomorno prelivanje krvi. Boj še dolgo ne bo postal stvariteljski, še vedno pomeni uničevanje in smrt.

30. oktober

...Poslušal sem pogovor dveh povojnih načrtovalcev. Sprva sem ju poslušal radovedno, potem pa me je začel sprelejavati nemir, prelahko sta govorila o velikih stvarih. Ni mi dalo, da bi se vtaknil v njun pogovor. Le to si zapisujem: če po vojni ne bomo zastavili vseh svojih sil in če ne bomo zbudili v ljudstvu stvariteljskega razpoloženja, potem je vse zaman, zaman neznanško trpljenje teh dni, zaman trpljenje ustreljenih, zadavljenih, zasramovanih, obesjenih, posiljenih in pohabljenih, zaman vsi naporu duha in telesa, zaman vse tveganje in prebujanje sil, zaman mobilizacija ljudstva in organizacija življenja, zaman vsa vera, upanje, vsa ljubezen...

2. november

S Kidričem sva se zašepetala in bila kmalu sredi globljega pogovora. Govorila sva o slovenskem človeku, posebno o preprostem in množičnem, o njegovi bistrini in iznajdljivosti. In tedaj sem hotel vedeti, kaj misli o izrecnih Leninovih izjavah, da proletariat ni sposoben revolucionarne spontanosti; to sem hotel vedeti največ zato, ker Kidrič s svojimi partijskimi tovariši jasno poudarja nasprotno mnenje, češ da je vsako delovno ljudstvo zmožno revolucionarnega ustvarjanja. Odgovor na to vprašanje se mi zdí temeljnega pomena za našo prihodnost, saj nam more vnaprej prihraniti napačno pojmovanje diktature.

Odgovoril je, da je s takšnimi formulacijami Lenin ugotavljal bolj potrebo po učinkovitem revolucionarnem vodstvu disciplinirane avantgarde kakor po podcenjevanju množične spontanosti. Ker sem rekel, da so Lenineve načelne izjave o nemoči ljudstva izrecno pesimistične, saj namesto spontanosti ljudstva postavlja revolucionarno zavest vodstva, ki deluje in misli zunaj ljudstva in nad njim, je Kidrič dopustil, da je zavoljo posebnih ruskih okoliščin mogel Lenin prebuditi in izvesti revolucijo le s skrbno izbranim in vojaško discipliniranim partijskim telesom, torej z elito, ki je morala postati neodvisen in ekskluziven hegemon revolucije. Razumel sem, da se je mogel Lenin v zaostalih razmerah ruskega sveta odločiti za revolucijo le z zavestno in bojno organizirano avantgardo, pač pa mi je ostalo nejasno, če se bodo slovenski komunisti rajši vskladili s slovenskimi razmera-

mi in v svoji povojni praksi dajali prednost spontanosti in iniciativi ljudskih množic, kakor to želi Marx. Kidrič mi je odgovoril, da je teorija znanstvenega socializma vedno odprta in da so njegovi praktični prijemi odvisni od razmer in od zelo sestavljene oblike ljudske zavesti. Ni dvoma, sem dejal, važno je le, da bodo oba faktorja pojmovali na slovenski, razvojno višji stopnji, kajti naš ljudski človek ne prenese več črednosti, primitivnega eksperimentiranja in brezpogojne poslušnosti. Če bodo vzeli v poštev spontanost ljudskih množic, jo bodo morali razviti v resnično demokracijo, če pa se bodo morali kljub vsemu odločiti za prehodno diktaturo, bodo morali svojo elito zbrati na precej širših in od sovjetske diktature različnih temeljih. Kidriča je vznemirila moja misel o demokraciji, toda preden sva se mogla do kraja izgovoriti, je moral vstati. Brecelj in Rojc sta ga opozorila na to, da mora na dogovorjeni sestanek z Glavnim poveljstvom.

9. november

...Nazadnje smo se zbrali v glavni baraki in sedli k seji. Kidrič nam je posredoval še nekaj podatkov. Vrhovni štab se trudi, da bi partizanska gibanja jugoslovanskih narodov dobila skupno politično vodstvo, kajti spričo najnovejših dogovorov med zavestniki se moramo čimprej uveljaviti kot nova, dejanska jugoslovanska državna oblast in si v tem smislu izvoliti državno predsedstvo in njegov izvršni organ. Zasedanje ASNOJ naj bi torej položilo temelje državni ureditvi nove Jugoslavije.

Hoteli smo si priti na jasno o načinu sodelovanja Slovencev na tem zasedanju. Predlagali smo Kidriču, da bi se slovenski delegati pred odhodom izčrpnije pogovorili o svoji skupni vlogi na tako pomembnem zborovanju, kajti slovenske osvobodilne napore je treba pravilno in varno vskladiti s prizadevanji drugih narodov Jugoslavije za dosego narodne suverenosti. Gre za prvi zunanji politični nastop nove Slovenije v zboru jugoslovanskih narodov. Kidriču pa se je znova mudilo na štabno sejo, odvrnil je, da bo za tak pogovor še veliko časa na poti in na cilju.

...Staknil sem prazen prostor in se zleknil. Okoli mene spijo kurirji. Popoldanski zrak je irealen, zebe me in obhaja me nekaj tesnočnega. Naenkrat se mi vse idejne in pravne in tehnične formule, s katerimi si človek gradi sisteme za urejanje sveta in napredovanje življenja, postale prazne. Pred oči mi je stopilo neposredno slovensko življenje, naša nedoločljiva usoda, pisana stvarnost naše zgodovine, zemljepisna razčlenjenost naše domovine, duševna mnogovrstnost slovenske človečnosti, nepregledna množina tragičnih življenj na Slovenskem in nejasnost naše afinitete: s kom smo si sorodni, a'i s tistim, ki nas nanj veže tako imenovana kri, ali s tistim, ki nas nanj veže tako imenovana zgodovina? Kje nas čaka plemenitejša tragika, višje sproščevanje in polnejše počlovečevanje? Kaj je torej pomembnejše za nas: resnica o človeku ali resnica o slovenstvu? In če bosta obe spojeni v prihodnji večnarodni državi, kako bosta vsklajeni v novi Jugoslaviji? Vemo predvsem to: nova jugoslovanska država naj bo federativna povezanost samostojnih narodov, da jim bo omogočen enak družbe-

(Nadaljevanje na 8. strani)

S Tržaškega

Pismo LSS predsedniku Moru

Rimska vlada je v ponedeljek imenovala tri člane paritetne komisije, ki ima nalogo, da pripravi izvršilne določbe Posebnega statuta in določila o prehodu državnih uradov v skop deželne samouprave Furlanije-Juljske krajine. Za člane paritetne komisije so bili imenovani univerzitetna profesorja Deil'Andro in Ferrari ter prefekt Gioenco. Člani paritetne komisije so še profesorja Crisafulli in Amorth ter poslanec Bressani, ki jih je izvolil deželni svet. Dne 26. t. m. so komisijo umestili, naslednji dan pa je začela z delom.

Ker bo morala ta komisija pripraviti tudi izvršilne določbe, ki se tičejo 3. člena Posebnega statuta, ki določa enakopravnost in zaščito narodne individualnosti slovenske manjšine v Italiji, je lista Slovenske skupnosti prejšnji teden poslala predsedniku vlade Moru pismo z naslednjo zahtevo:

»Slovenska skupnost, ki družijo vse slovenske demokratične skupine v deželi Furlaniji-Juljski krajini in je zastopana v deželnem svetu, si dovoljuje predočiti Vam, gospod predsednik, nujno potrebo, da imenuje vlada italijanske republike enega pripadnika slovenske narodne manjšine med predvidenimi tremi člani paritetne komisije, ki bo morala pripraviti izvršilne določbe Posebnega statuta dežele Furlanije-Juljske krajine, kakor določa 65. člen omenjenega statuta.

Imenovanje slovenskega člana v paritetno komisijo je naravnost neobhodno potrebno. V okviru te komisije bi morali namreč obravnavati in pripraviti vsa tista polnopravna zakonska sredstva, ki so potrebna

Šolska obvestila

Ravnateljstvo državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da se začnejo vsi popravni izpiti — sprejemni za klasični licej, vstopni in razredni — dne 1. septembra ob 8.30 s pismeno nalogo iz italijanščine.

Zrelotni izpiti pa se bodo začeli dne 14. septembra ob 8.30 s pismeno nalogo iz italijanščine.

DRŽAVNA SREDNJA SOLA in NIZJA INDUSTRIJSKA STROKOVNA SOLA s slovenskim učnim jezikom v TRSTU (Rojan - ul. Montorsino, 8) obvešča, da se vrši vpisovanje učencev in učenk do vključno dne 25. septembra t. l. Istočasno opozarja prizadete, da se prično vsi popravni izpiti v torek dne 1. septembra t. l., po urniku in razporedu, objavljenima na šolski oglasni deski.

Ravnateljstvo državne nižje srednje šole ter nižje trgovske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu, Via Caravaggio 4, sporoča:

da se vpisovanje v vse tri razrede nadaljuje do 25. septembra vsak delavnik od 10. do 12. ure. Učenci, ki se vpišejo v I. razred, morajo predložiti naslednje dokumente:

rojstni list iz anagrafskega urada, potrdilo o precejpljenju, potrdilo o zdravih očeh, Zadnje šolsko spričevalo. Vsa druga pojasnila se dobijo v tajništvu šole. Popravni izpiti ter nižji tečajni izpiti se pričnejo v torek, 1. septembra, po razporedu, ki je razviden na oglasni deski šole.

ŠOLA GLASBENE MATICE V TRSTU

Vpisovanje v šolo bo od 1. do 12. septembra t. l. v šolskih prostorih v ul. R. Manna št. 29. Pouk se bo začel v ponedeljek 14. sept. 1964.

Ravnateljstvo

za podrobno obrazložitev in izpopolnitev določil Posebnega statuta, ki zadevajo koristi in pravice slovenske narodne manjšine. Ker bodo v tej komisiji člani, katere bo imenovala osrednja vlada, bi to bilo po našem mnenju najprimernejše mesto, od katerega bi pristojni organi lahko dobivali predloge in zakonske osnutke, ki bi mogli tvoriti osnovo za ureditev naših vprašanj, kakor jo predvideva 3. člen Posebnega statuta dežele Furlanije-Juljske krajine.

V prepričanju, da boste ustregli naši zakoniti želji, se Vam, gospod predsednik, zahvaljujemo za Vašo uvidevnost ter Vam tudi ob tej priložnosti izrekamo izraze našega spoštovanja.

—0—

MANJ TUJCEV, A VEČ PRENOČNIN

Od januarja do začetka avgusta so zabeležili v tržaški pokrajini okrog 40 tisoč prenočnin italijanskih in tujih turistov več kakor v istem razdobju lanskega leta. Celotno število prenočnin je znašalo 343.641. Tudi junija je bi'lo neglede na dejstvo, da je prispelo nad 1.500 turistov manj, tisoč prenočnin več kot v juniju lanskega leta.

Na zadnji seji upravnega odbora pokrajinskega urada za turizem (Ente provinciale per il turismo) so odobrili k'lasifikacijo hotelov, pensijonov in prenočišč za prihodnji dve leti. Glede na dosedanje k'lasifikacije so se pomnožili novi sezname za sedem tujskoprometnih obratov in sicer za en hotel prve kategorije v Grinjanu, za en pension in eno prenočišče — takoimenovano lokando — v Trstu, za dva hotela in eno prenočišče v Miljah ter en hotel v Zgoniku.

Devin:

SMRT UGLEDNEGA MOŽA

Po krajši, mučni boleznii je v ponedeljek umrl v tržaški bolnišnici 59-letni Adolf Strgar, trgovec, ki se je po drugi svetovni vojni iz rojstnega Sužida pri Kobaridu z družino naselil v Devinu, kjer si je zgradil svojo hišo in tu nadaljeval svoje delo. Pokojnik je bil dober družinski oče in vsestransko delaven ter podjeten trgovec. Čeprav je bil preobremenjen z delom, je našel čas, da se je zanimal za dogajanje v svetu in zlasti v naših krajih. Naj zvestemu sinu naše zemlje sveti večna luč. Vdovi, hčerka in vsem sorodnikom izrekajo prijatelji in znanci globoko občuteno sožalje, kateremu se pridružuje tudi naš list.

Gročana:

GOVEJA ŽIVINA V GROČANI — NEOKUŽENA

V prisotnosti dr. Radilla, ki je zastopal dr. Perca, ravnatelja pokrajinskega nadzorništva, dr. Derina, in živinorejskega izvedenca gospoda Tagliaferra so razdelili gročanskim živinorejcem izkaze, ki jih je izdalo ministrstvo za zdravstvo in ki potrjujejo, da je vsa v Gročani rejena živina neokužena po jetiki.

Omenjena potrdila so izraz požrtvovalnosti in zanimanja, ki so ga pokazali živinorejci Gročane za odstranitev ene najbolj nevarnih okužb, ki ne povzroči škodo samo na proizvodnosti živine, ampak ograža tudi zdravje potrošnikov mleka.

Gročana je prva vas naše pokrajine o kateri lahko trdimo, da je živina popolnoma zdrava.

PROSLAVA 6. SEPTEMBRA

V nedeljo, 6. sept., bo poteklo 34 let, odkar so fašisti ustrelili pri Bazovici Bidovca, Valenčiča, Miloša in Marušiča. Ob tej priliki bo v nedeljo ob 11. uri maša za bazoviške žrtve v farni cerkvi v Bazovici. Po maši bodo molitve ob katafalku, nato pa odhod pred spomenik, kjer bodo slovenske politične, kulturne in mladinske organizacije priredile kratko spominsko svečanost.

STANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI

Stanje glede nalezljivih boleznii v Trstu je bilo v zadnjih desetih dneh v Trstu ugodno. Prijavljenih je bilo samo 8 primerov noric, 5 primerov škrlatinke, 4 primeri ošpic in trije primeri tifoidne vročice, oslovskega kašlja in nalezljivo vnetje jeter.

Beneška Slovenija

Stara gora:

AVTOMOBILSKE TEKME

Stara gora pri Cedadu je znana daleč na okoli kot starodavna božja pot. Odkar so pa preuredili in asfaltirali cesto do vrha ter postavili pri cerkvi tudi nova gostišča, je postala Stara gora tudi priljubljena turistična točka.

Tujce so začele privabljati turistične organizacije tudi z avtomobilskimi dirkami po serpentinasti, sedem kilometrov dolgi cesti do vrha, 600 metrov visoko. Te gorske dirke se ponavljajo že nekaj let. V nedeljo se bodo zopet ponovile pod okriljem Avtomobilskega kluba in krajevnega odbora. Tekme se bodo začele v nedeljo popoldne ob dveh in bo cesta za promet zaprta do šestih zvečer.

SENT LENART

V naši okolici, zlasti okrog Spodnje Mjerske in Čamurja so se zopet pojavile črede divjih prašičev. Gladna divjad je udrla kar v čredah z gora v dolinske vasi. Velikansko škodo je povzročila po njivah s koruzo in krompirjem. Divjačina se približuje tudi hišam in ograža že osebno varnost. Prizadeti posestniki in vsi ljudje pozivajo oblastni, naj bi kaj ukrenili proti tem škodljivcem, ker jih je že vsako leto več.

Brdo:

NESREČE NA SLABI CESTI

Z Njivice se vije proti Brdu in Tipani dolga cesta, ki je izredno zanimiva zaradi lepih razgledov. Na vsakem ovinku se odpre druga slika v prekrasno naravo. Očesu ta cesta marsikaj nudi, za noge in vozila je pa prava muka, ker se nahaja v takšnem stanju kot kaka živinska pot. Več kot deset kilometrov, lahko rečemo, je neprehodna za avtomobile, katerih je tudi tukaj vedno več.

Prejšnji teden bi bilo skoro prišlo do hudih nesreč blizu Mikotičev. Po cesti je vlekel traktor poln voz drv. Nasproti je privozil nek francoski avto. Pri izumikanju na ozki in luknjasti cesti se je traktor s hlodi prevrnil v jarek. Malo je manjkalo, da niso debela zmečkala avto poštnega vodje

VENDARLE!

Po enem mesecu in pol se bodo mogli goriški meščani in okoličani zopet voziti z avtobusi. Predzadnji ponedeljek je kazalo, da ne bo prišlo do ugodne rešitve mestnega prometa, ker se je upravljalništvo ugovarjalo, češ da ni še pravilno urejen odpust in nova nastavitvev uslužbencev prejšnjega prevoznega podjetja ATA.

Na odločen poseg prefektore se je pa vsa zadeva vendarle odmotala. Podjetje Ribi je dobilo dovoljenje za prevzem vseh prejšnjih uslužbencev. V nedeljo so avtobusi že redno vozili na vseh petih mestnih progah po prejšnjem urniku. Progi od pevskega mosta do letališča in v Sovodnje ter Gabrije sta pa začeli obratovati v ponedeljek.

POTREBEN PREHOD

Ze več kot eno leto se govori o potrebi novega obmejnega prehoda čez blok na B'ančah, na koncu ulice sv. Gabrijela. Skoro vsi trgovci in gostinci severnega mestnega dela so podpisali že več prošenj, da bi ta prehod odprli. Sestajale so se v ta namen komisije in tehnični izvedenci, a je

Hanalsha dolina

iz Pontebe in domačega župnika, ki so prav v tistem trenutku vozili mimo. Cestni promet je bil za nekaj časa ustavljen. Ukiniti ga bodo morali pa popolnoma, če se ne bodo še pred zimo lotili potrebnih popravil.

LESTICA

Minilo je že več kot štirinajst dni odkar je silovita toča pobila vse pridelke na polju, a je še zdaj mogoče oceniti velikansko škodo. V noči od 12. do 13. avgusta se je razbesnela nad okolico strahovita nevihta med gromom in treskom. Vsula se je gosta toča, debela kot lešniki. Potolkla je popolnoma vso koruzo, vrtnino, trte, celo travo na pašnikih je skosila. Njive in vinogradniki kažejo še danes obupno sliko. Škode je preko 200 milijonov lir. Take hude nesreče ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Obupani kmetje pričakujejo, da jim bodo državne in deželne oblasti kmalu priskočile na pomoč.

Rajbelj:**SMRT V RUDNIKU**

V ponedeljek popoldne se je pripetila v rajbeljskem rudniku eksplozija, ki je zahtevala eno smrtno žrtev. Na še nepojasnjen način je bil ubit pri razstrelitvi min na 7. etaži v g'obini 450 metrov 49-letni rudar Jožef Cuder iz Loga pod Mangrtom.

Cuder, ki je delal v rudniku že od leta 1938 dalje, je zapuščal rov s svojo izmeno ob dveh popoldne. Nenadoma pa se je ločil od svojih tovarišev in se je zopet vrnil v rov. V tistem hipu je pa druga izmena že vrgala mine. Ob eksploziji je vrglo rudarja ob steno in ga zmečkalo.

O nesreči ni nihče takoj kaj sumil. Šele drugi dan ob šestih zjutraj, ko je prišla Cudrova skupina spet na delo, je našla tovariša mrtvega v groblji kamenja.

Smrtna nesreča, zaradi katere je oblast uvedla natančno preiskavo, je zbudila polapl med delavci, ki so v znak sožalja ustavili delo za nekaj ur. Ženo rajnega Cudra, ki je en dan v strahu pričakovala moža, so obvestili šele v torek o njegovi smrti.

vedno prišlo kaj vmes, da se je vprašanje odlagalo.

Po nekaterih vesteh pa bo prišla zadeva tega bloka na B'ančah na zeleno mizo pri prihodnjem sestanku mešane komisije. Zastopniki bodo pretresali tudi vprašanje o podaljšanju veljavnosti propustnic na tri leta in o spremembi nekaterih prehodov druge vrste v mednarodne.

Za Goričane je pa še vedno najbolj pereče vprašanje že omejeni blok. Spričo vedno bolj naraščajočega obmejnega prometa je upravičeno upanje, da bomo prišli do njega.

Pevma:**NESREČA**

V ponedeljek popoldne so pokopali na pokopališču v Pevni delavca pri podjetju Vouk Antona Sošola, ki se je v nedeljo smrtno ponesrečil v Podgori. Pokojni, ki biva z družino v Grojni, je šel kupit meso za kosi'o. Ko se je vračal čez most v Podgori, je trčil s kolesom na ovinku v avto, ki ga je tako močno vrglo na asfalt, da si je prebil lobanjo. Umril je že čez nekaj ur v bolnišnici. Sašol je bil vojni invalid. Rad je že pred vojno sode'oval pri prosvetnih društvih in je tudi zdaj vodil pevski zbor števerjanskega »Briškega griča«. Dosti prijateljev ga je spremljalo na grob, kjer so mu pevci zapeli zadnji pozdrav. Zapuščala ženo in dva otroka, katerim izražamo sožalje, rajnemu pa želimo miren pokoj.

Krmin:**PRAZNIK GROZDJA**

Krminski turistični odbor »Pro loco« je v živahnem delu za priprave jesenskega praznika grozdja. Trgatveno slavje v Krminu je že pred leti prekosilo podobne prireditve v Gorici in se je razširilo že v pokrajinski obseg.

Praznik grozdja je določen za drugo popoldnico septembra. Prig'asenih je že osem alegoričnih vozov. Na sporedu pa je tudi tombola, folklorni plesi, godbeni nastopi in športne tekme. Prireditelji imajo v načrtu tudi posebne vrste srečolova, ki ni bil doslej še nikjer upeljan. Pričakujejo, da se bo udeležilo tega priljubljenega bendimskega praznika veliko število domačih in tujih gostov.

DOLENJE

Pokrajinska uprava je začela popravljati cesto iz Bračana v Dolenje. Cesta je bila v zadnjih časih skoraj neprehodna za vsaka vozila. Dela je prevzelo podjetje Tacchini iz Gorice. Ves čas popravil na tem odseku je prepovedan prehod za vse vrste vozil, in sicer do 22. oktobra. Promet se mora usmeriti na državno cesto 55/35- preko S. Andrata ob Idriji.

Ljudje si še niso opomogli od strahu zaradi tistega zračnega vrtnca, ki je povzročil v sredo pravo razdejanje v Dolenjah, Venkovem in Rutarjih. Samo v tem naselju je škoda na nasadih za 15 milijonov lir. Vrtnec je izruval debel hrast, težek preko sto kvintalov, kot tenko stebelce. Enak konec je učaka'la stoletna smreka pri cerkvi sv. Helene v Venkovem. Računajo, da bo 50 do 60 odstotkov manj vinskega pridelka. Županstvo je že podvzelo korake, da bi vlada podprla oškodovance.

Iz Goriške

RUPA

V nedeljo in ponedeljek zvečer so priredili domači fantje plesno in pevsko veselico na travniku nasproti Ožbotove gostilne. V soboto je dež prekinil zabavo. Zato pa je prišlo v nedeljo zvečer vse po'no domačinov in tudi tujcev, ki so na povratku z nedeljskih iz'etov naredili v Rupi zadnjo postajo. Privabil jih je tudi prijetni duh čevapčičev in ražnjičev, ki so postali že neizogibna pritiklina m'adinskih »tridnevnh šager« kot včasih kranjske klobase z zeljem.

V ponedeljek so iz'ovali tudi najlepšo m'adenko na p'esu, t'govčevo hčerko Tanjo iz Rupe. Glavni organizator Durček je imel polne roke dela in skrbi pri prireditvi, ki bo, kakor upamo, imela prihodnje leto tudi kaj več kulturnega sporeda.

ASFALTIRANJE CEST

V severnem mestnem delu se živahno nadaljujejo dela pri asfaltiranju cest in urejanju pločnikov. Z veliko naglico, tu pa tam celo površno, rijejo rušo in zemljo ob hišah na cesti sv. Gabrijela, kjer bosta po dolgem času urejena tako potrebna pločnika. Na betonsko podlago bodo polili plast asfalta. Ulica, ki bo morda že prihodnje leto igrala v obmejnem prometu pomembno vlogo, bo dobila prav čedno lice.

Uredili in s pločniki bodo opremili tudi ulico Pellico s Korna na Katarini. Židovsko cesto ali ulico Ascoli pa še ne morejo popraviti, ker je tam vrsta starih hiš, katere bo treba podreti. Položili bodo samo po vrhu protiprašno plast. Pločniki in deloma tudi cestišča proti Livadi pa še čakajo na dokončno ureditev.

PTIČJI SEJEM

Ze več kot sto let je v Gorici ustaljena navada, da se prireja ob prazniku svetega Jelerja ptičji sejem. Ptičje kletke so razstavljali pod stebriščem Lanthierijeve palače ali »šenausa« (= Schönhaus) na Starem trgu. Z Brd, s Krasa in Vipavske doline so pripeljali ptičarji svoje krilate pevce in jih prodajali za drag denar. Gostilničar Papež pred stolno cerkvijo je naštel kako leto tudi do petsto kletk.

Stara navada se je v okviru folklorne obnovila potem po vojni v parku za mestno hišo. V nedeljo so pripeljali ptičji lovci okrog štirideset ptičkov vseh vrst in barv. Ze ob z'odnji zori se je razlegal ptičji koncert po vsem mestnem središču. Samo kanarčkov je bilo okrog tri tisoč. Ptički so prepevali številnim obiskovalcem do poznega popoldneva. Precej je bilo sklenjenih tudi ptičjih kupčij. Kanarčki so dosegli ceno tudi preko 2000 lir. Dobri pevci kosi pa celo 10 tisoč. Mnogi razstavljalci so bili tudi nagrajani, med njimi tudi nekateri naši rojaki.

OBVESTILO

Popravni izpiti na slovenskih srednjih šolah v Gorici se bodo pričeli v torek dne 1. septembra. Ob osmi uri in pol je na urniku naloga iz italijanščine. Za ostale predmete je urnik pritrjen na oglasnih deskah.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Začetek filmskega festivala v Benetkah

Letošnji beneški filmski festival bo trajal od danes, 27. avgusta do 10. septembra. Na njem bodo predvajali naslednje filme:

Nocoj bodo prikazali izven konkurence švedski film »Da ne govorimo o vseh teh ženskah«, ki ga je režiral Ingmar Bergman. Jutri v petek bodo predvajali ameriški film »Samo en mož«, ki ga je režiral Michael Roemer. V soboto bo na vrsti bolgarski film mladega režiserja Radeva »Kraja breskve«. V nedeljo bodo predvajali švedski film »Ljubiti«, katerega režiser je Jörn Donner.

V ponedeljek bo na vrsti zahodno-nemški film »Tonio Kröger«, ki ga je režiral Rolf Thiele. V torek bo sledil francoski film »Posebna prijateljstva«, delo režiserja Jeana Delannoya. V sredo bodo prikazali angleški film »Dekle z zelenimi očmi«, katerega režiser je Desmond Davis. V četrtek bodo predvajali francoski film Alaina Jessua »Življenja narobe«, v petek pa italijanski film »Evangelij po Svetem Mateju« režiserja in pisatelja Pasolinija. V soboto bo na vrsti britanski film »Za kralja in domovino«. V nedeljo bo počitek, naslednji ponedeljek, 7. septembra pa bodo predvajali film Michelangela Antonionija »Rdeča puščava«. V torek bo sledil francoski film »Poročena ženska«, ki ga je režiral Jean-Luc Godard. Sledil bo v sredo ruski film »Hamlet« režiserja Grigorija Kozinceva.

V četrtek bodo nagradili najboljše filme in predvajali izven konkurence italijanski film »Zenska je čudovita stvar«, ki ga je režiral Mauro Bolognini.

Tudi letos je prišlo že pred festivalom do ostril debat. Prvič zato, ker je število filmov, ki jih bo

do predvajali v konkurenci, zelo omejeno, pri čemer se zde favorizirane velike države z močno filmsko proizvodnjo; drugi pa zaradi ameriškega filma »Lilith«, ki so ga Američani uradno poslali na festival, pa se je izbirna komisija o njem slabo izrazila, kar tudi v javnosti ni skrivano. Zato so ga Američani užaljeni spet umaknili in ga niso nadomestili z drugim.

Sicer pa filmski festivali izgubljajo na svojem pomenu, ker je na njih vse več zakulisnih spletk in interesov, ki delujejo na skrivnem, bodisi iz propagandnih, bodisi iz denarnih razlogov.

—0—

Jim je odpustil?

Slavni nemški pisatelj Erich Maria Remarque, ki je zaslovel z romanom »Na zahodu nič novega« in si ustvaril z naslednjimi romani, zlasti še s tistimi, ki so izšli po drugi svetovni vojni, ogromno pisatelj med bralci, je sklenil, da bo po mnogih letih vendarle spet obiskal svoje rojstno mesto Osnabrück. Tam je živel njegov oče, ki je bil knjigovez, in tam je Remarque sam preživel svojo mladost, vendar se mu je mesto zamerilo, ker mu je v času nacizma odvzelo meščanske pravice, hkrati pa so mu nacisti vzeli tudi državljanstvo. Remarqueve knjige so sežigali hkrati s knjigami Thomasa in Henricha Manna, Tollerja, Zweiga in mnogih drugih znamenitih pisateljev, na gmadi, češ da so preveč pacifistične in da vsebujejo degenerirano miselnost in čustvovanje, ker so pač zastopale proti-divjaško miselnost.

Remarque se je rešil v emigracijo in je prebil nacistični in vojni čas v Švici, kjer še zdaj živi. Dolgo se ni dal pregovoriti, da bi po vojni spet obiskal Osnabrück. Zdaj pa se je, kot poročajo, končno vdal, in se bo septembra odpeljal v domače mesto, kjer mu nameravajo v okviru »francoskega kulturnega tedna« podeliti neko priznanje.

Mednarodni kongres krščanskih pisateljev

27. septembra se bo začel v Bologni drugi mednarodni kongres krščanskih pisateljev. Trajal bo do 30. septembra. Na njem bodo obravnavali temo »Človeške vrednote in današnji napredek«. Kongresa se bodo udeležili tudi zgodovinarji, filozofi, pravniki in znanstveniki, da bi razpravljali o problemih današnjega tehničnega napredka in o tem, kako obvarovati v njem moralne vrednote, na katerih temelji vsaka civilizacija, ter jih še bolj uveljaviti.

Predavali bodo med drugimi Adolfo Muñoz, Jules Chaix Ruy, Diego Fabbri, Bonaventura Tecchi in drugi znani italijanski in tuji pisatelji katoliškega svetovnega nazora.

Kaj nam pripravljajo italijanski režiserji?

V italijanski filmski industriji v zadnjem času ne smajajo mnogo pomembnih filmov; kot vzrok navajajo omejevanje bančnih posojil. Med filmi, ki jih napovedujejo, bi bilo pa omeniti »Evangelij svetega Mateja«, ki ga pripravlja Pier Paolo Pasolini, Francesca Rossija dokumentarni film »Spanška rapsodija«, o katerem pa pronica iz ateljejev le zelo malo, dalje film »Le cocu magnifique« Antonia Pietrangeliya po komediji Fernanda Cromelynka s Claudio Cardinalo in Ugom Tognazzijem. Končno še film »Il cuore in gola« (S stisnjenim grlom), ki ga snema Pasquale Festa Campanile po romanu »La Costanza ha ragione« od Vasca Pratolinija.

Fellini se pripravlja, da bi začel snemanje že večkrat odloženega filma »Giulietta degli spiriti«. Visconti pripravlja nov film s Claudio Cardinalo; zgodba se nanaša na izseljeniško družino, ki se ne more odločiti za prodajo palače svojih prednikov in se končno odloči za povratek v domovino; film bodo snemali v starem toskanskem mestu Volterra. Mario Monicelli napoveduje svojega »modernega« Casanova, menda namesto Bologninijevega filma z enakim naslovom, ki se je

Kritike na račun jugoslovanske filmske proizvodnje

Jugoslovanski in zlasti tudi slovenski tisk tudi letos zelo kritizira festival jugoslovanskih filmov v Pulju, češ da je razočaran, kar zadeva kvaliteto predvajanih filmov. Take kritike je slišati sicer po vsakem puljskem festivalu, vendar se zde letošnje še posebno upravičene ter so zato tudi posebno ostre. Kritiki tožijo, da na letošnjem festivalu ni bilo videti resnično kvalitetnih filmov, ki bi pomenili korak naprej od tistega, kar je bilo že doseženo v jugoslovanski filmski produkciji. V filmih se veliko govori o humanizmu, toda ta humanizem je retorično deklamiranje, ali pa sentimentalnost.

Noben film ni pokazal kakega resnično pogumnega prijema in prikaza jugoslovanske stvarnosti ali kakega splošno človeškega in splošno aktualnega problema.

V zvezi s tem neuspehom letošnjega puljskega festivala ali bolje rečeno filmov na njem, načelnjajo kritiki spet vprašanje filmske umetnosti v Jugoslaviji, in poudarjajo, da se je zgostilo okrog filmske industrije vse preveč takih interesov, ki so filmu tuji. »Že nekaj let od časa do časa prodro v javnost posamezne afere ali škandali, ki karakterizirajo položaj v posameznih filmskih podjetjih in okrog njih; (Jani, na primer, je bila to afera o podkupovanju),« je zapisal te dni nekdo v ljubljanskem »Delu«. »V to sredino in okrog nje se je infiltriralo dosti čudnih ljudi: uspešnih animatorjev, karieristov, »propagandistov«, neskrupuloznih »zaveznikov«, raznih »predstavnikov« in podobnih. Intriga, polnesnica, umetno ustvarjena atmosfera, izsiljevanje, podkupovanje — ogrožajo vsak resen proizvodni in umetniški trud, kompromitirajo človeške odnose in odnose med podjetji.«

Isti kritik je hudo udaril po dveh srbskih filmih, ki sta bila predvajana na festivalu in ki ju dolži šovinizma, ker obravnavata srbske nacionalne teme na nacionalno-romantični način, kot se izraža. Vendar so morda take kritike preostre, ker je treba pač dopustiti filmskim ustvarjalcem svobodo, tudi če napravijo pri tem kak korak v stran. Nacionalni motivi ne morejo ostati filmu tuji.

Ta in druge podobne kritike opozarjajo na nujnost resnejše prizadevnosti v jugoslovanski filmski proizvodnji, ki naj bi se končno že dvignila iznad eksperimentalne ravni in začela ustvarjati zrela dela, za kar ji ne manjka ne snovi in ne materialnih sredstev. Zdi se pa, da se tako proizvodna podjetja kot režiserji zadovoljujejo z bolj ali manj očitnimi imitacijami raznih uspešnih tujih filmov ali s filmskim kičem in napol kičem, ki ugaja najprimitivnejši publikli.

NAJUSPEŠNEJSI AVTOR BROADWAYA

Kot najbolj priljubljen gledališki avtor zadnjih dvajsetih let se je izkazal v broadwayskih gledališčih v New Yorku francoski dramatik Jean Anouilh. To kaže statistika, ki jo je objavil dnevnik »World Telegram and Sun«. Od leta 1945 do zdaj so uprizorili dvanaest njegovih del. Na drugem mestu je ameriški avtor Tennessee Williams z dvanaestimi deli.

Uspeh Slovenskega okteta na Dunaju

»Slovenski vokalni oktet« je dosegel s svojim nedavnim gostovanjem na Dunaju zelo lep uspeh. O koncertu, ki je bil v razkošni dvorani palače Rasumovsky, so pisali dunajski kritiki navdse las-kralja in hvalili čistost intonacije, izbrane glasove, največjo preciznost podajanja in jasno artikulacijo tudi pri najhitrejšem tempu.

Prvi del koncerta je obsegal pretežno stare mojstre — madrigale in motete Jakoba Gallusa, Willaerta, Hasslerja, Palestrine, drugi del pa slovenske, slovaške, moravske, hrvaške in ruske ljudske pesmi v pestri izbiri. Poslušalce je opajala mehko pianissimo-podajanja. Kritiki hvalijo posebno odlični tenor in bas. Ploskanje občinstva je naraščalo od točke do točke in končno je izsililo več dodatkov.

KAJ BO Z MOZAIKI?

Glavni ravnatelj za starine in umetnosti, profesor Bruno Molaioli, ki se mudi te dni v Trstu, je izkoristil priložnost tudi za to, da se je sestel s predstavniki tržaških oblasti, zlasti z županom Franzilom, da so obravnavala vprašanje mozaikov iz nekdanje starokrščanske cerkve v ulici Madonna del Mare. Kot znano, so ti mozaiki še vedno na odprtem in še ni nič odločeno o njihovi usodi.

Skupaj z višjim ravnateljem za kulturne spomenike Gabriellijem in arhitektom Civilettijem si je ogledal tudi cerkvico Svetega Silvestra, ki je v nevarnosti, da se sesuje, in proučil tehnična vprašanja za njeno ohranitev.

GAUGUINOV MUZEJ NA TAHITIJU

Na otoku Tahiti v Tihem oceanu so skoraj dogradili muzej Pavla Gauguina in ga bodo v kratkem odprli. Gradijo ga na pobudo neke zasebne francoske ustanove. Muzej stoji na bregu lagune Papari, okrog 40 kilometrov od mesteca Papeete. Ureja ga skupina dekoraterjev, ki so prispeli iz Francije. V muzeju bodo shranjeni zgodovinski in umetniški dokumenti o slavnem slikarju ter reprodukcije njegovih slik in kipov.

RAZSTAVA DVEH STARIH FURLANSKIH UMETNIKOV

27. avgusta so odprli v Vidmu drugo bienalo stare furlanske umetnosti. Posvečena je slikarjema 17. stoletja Sebastianu Bombelliju in Antoniu Carneu. Iz italijanskih in tujih muzejev in zbir so zbrali okrog 30 Bombellijevih in okrog 60 Carneuvih del. Razstava bo odprta do novembra.

GOSPODARSTVO

Ni še prepozno

Naši trtorejci niso več tako nespametni, da bi z julijem zaključili škropljenje in žveplanje trt. Zlasti v zadnjih treh letih se je ugotovilo, da peronospora in oidij napadeta trte tudi avgusta in celo še septembra meseca. Zato pa morajo biti trtorejci budni, vse do trgatve. Ker je letos grozdje v splošnem zelo lepo, moramo biti budni še bolj.

Med 12. in 15. julijem smo morali škropiti proti peronospori, ker je neposredno prej padlo dovolj dežja in je bila toplota dovolj visoka. Ne smemo pozabiti, da se pojavi v toplem juliju in avgustu peronospora tudi že 4. dan po večjem dežju in da morajo biti takrat trte že zaščitene proti obolenju.

Med vsako zaščitno škropivo proti peronospori moramo v avgustu še vedno primešati na hl po 100 gramov koloidalnega žvepla ali cosana za zaščito proti oidiju. V isto škropivo moramo tudi primešati primerno sredstvo proti grozdnemu črvu ali kiseljaku. Taka primerna sredstva so — na hl: 350 gramov svinčenega arzenata, ali 200 gramov gaberola 50, ali 100 gramov carpasana 50, ali 150 gramov »panam«-a. Če je do trgatve še daleč — recimo 20 dni in če pod trtami ne raste nič drugega, potem lahko škropimo s poljubnim izmed prej navedenih škropivnih sredstev. Če pa bo grozdje kmalu dozorelo ali če raste kaj koristnega pod trtami, smemo proti grozdnemu črvu ali kiseljaku uporabiti samo gaberol 50 (enakovreden je gesarol 50) ali panam. Ta dva namreč nista strupena za ljudi.

Izkušnje zadnjih let pravijo, da škropimo proti peronospori s čistimi nebakrenimi škropivi, kot so aspor, vitene, vitex in še druga, samo do konca julija, avgusta pa je potrebno vsaj še eno škropljenje, a menjamo škropivo. Nekateri škropijo v začetku avgusta z raztopino modre galice in apna

MODERNA KUNČEREJA

Kunčereja je prišla do veljave posebno v vojnem času, ko je vladalo splošno pomanjkanje hrane, zlasti pa mesne. Čeprav danes ni izrazite vojne nevarnosti, se kunčereja vedno bolj širi in modernizira. Tudi o moderniziranju namreč lahko govorimo, in sicer glede krmljenja. Dočim so dobivali kuncu v prejšnjih časih skoraj izključno le v domačem gospodarstvu pridelano krmo, boljše rečeno odpadke krme, sloni moderna kunčereja na krmljenju izrecno za kuncu pripravljenih krmilnih mok, kot jih uporabljajo zlasti v perutninarstvu.

S primernimi krmilnimi mokami dosežemo redno proizvodnjo: vnaprej lahko določimo, kdaj bodo zajkije skotile in kdaj bodo mladi zajci godni za v kozico ali za prodajo. V reji se lahko točno držimo napravljene načrta, katerega tudi z lahkoto spremenimo.

Seveda je za moderno zajčerejo potrebno nekoliko kapitala in se ne moremo zadovoljiti s tem, da kuncu tekajo po hlevu, da zajkije kotijo pod jaslimi, itd. Potreben je primeren prostor s primernimi kletkami.

(bordoška mešanica), večina pa uporablja škropivo na podlagi bakra in zineba. Največ uporabljajo škropiva »zineb rame« od tvrdke Shell ali francosko škropivo »Erre-sei«. Seveda so enakovredna tudi še druga taka škropiva. — Če pa moramo škropiti koncem avgusta ali celo septembra, torej v tem času, škropimo z istim škropivom, ki vsebuje baker. Tudi tem škropivom primešamo koloidalno žveplo ali cosan za pobijanje oidija, in gaberol 50 ali panam za zatiranje grozdnega črva.

—0—

KOLORADAR NA PARADIZNIKIH IN JAJCEVCU

Koloradar ali koloradski hrošč nastopa letos v velikih količinah. Kjer ne more več škoditi krompirju, se vrže na paradiznike in še raje na jajčevce-melancane.

Ker služijo plodovi paradiznikov in jajčevca za človeško hrano bodisi v svežem stanju ali kuhani, ne smemo uporabljati za zaščito pred koloradarjem sredstev, ki bi lahko škodovala človeškemu zdravju. Zato so izključeni arzenati, izključeni tudi pripravki na podlagi parationa, game in tudi DDT. Imamo druga učinkovita sredstva, in sicer na podlagi SEVINA, ki niso škodljiva ali nevarna ne človeškemu ne živalskemu zdravju. Taka sredstva so PANAM, F:SEVI 50, POMEX in AS/50. Trenutno so na podlagi Sevina v prodaji v Italiji samo ta štiri sredstva. Na vsakem ovitku je navedeno, koliko prahu je potrebno raztopiti v 100 litrih vode: meje so od 100 do 300 gramov.

Ni pa dovolj samo raztopina zaščitnega sredstva in na to dejstvo naši škropilci pozabljajo. Mnoga zaščitna škropiva se večkrat zelo slabo oprimejo listov ali lesa, spihava večkrat jih veter, še večkrat pa izpere dež. V takih primerih je bilo škropljenje skoraj zaman. Da bo škropivo vedno zaleglo, mu moramo primešati kakšno lepljivo sredstvo, kot so fitofil, izol, itd.

Strošek za lepljivo sredstvo ni visok, a mnogo zaleže. — To velja sploh za vsako škropljenje: sadnega drevja, trt in tudi povrtnine in lepotičnih rastlin.

Zaščitite pridelke v skednjih

Marsikateri pridelek je že na skednjih: žita, fižol in še kaj, od lanskega leta pa je še lahko korusa in še kaj drugega. So ti pridelki zavarovani pred škodljivci? Žalostno je, da mnogi šele zdaj iščejo sredstvo za zaščito ostankov koruske lanske letine.

Čeprav smo skednje in skladišča dobro razkužili, moramo zrnje še posebej zavarovati, in sicer takoj, čim pride v skedenj. Ta varovalna sredstva so tudi poceni. Zato pa bomo pšenico, ječmen, rž in drugo zrnje razkužili, čim ga spravimo na skedenj. Če je zrnje takrat zdravo, naj ostane zdravo vse do uporabe.

Fižol in grah ne prideta pri nas nikdar zdrava v skedenj. Škodljivci je že na polju ali v vrtu zalegel svoja jajčka v še zeleno

Kar pa koloradarja zadeva, je žalostno, da se še vedno dobijo ljudje, ki niti s prstom ne mignejo, da bi ga uničili v svojem vrtu ali na svoji njivi.

BISMARCKOV ZREZEK

(«L'Informazione parlamentare» poroča:

V svojem življenju si je princ Otto von Bismarck med različnimi boji le poiskal kakšen dan oddiha. V takih dneh si je naročil za zajtrk debel na olju pripravljen zrezek, na katerega je ukazal položiti še dve na volovsko oko ocvrti jajci. Tako se je rodil Bismarckov zrezek, znan predvsem po celi Evropi. — Danes so zrezki zelo čislani, marsikje jih ni dovolj. V Italiji jih zelo primanjkuje in to je tudi v sedanji gospodarski krizi ena največjih skrbi vlade.

Te dni je bil v Rimu sestanek, katerega so se udeležili 4 ministri — Medici, Mattarella, Ferrari-Aggradi in Treme'loni, podtajnika De Cecco in Caron, mnogi vseučiliški profesorji in nekaj stotin strokovnjakov za prehrano. Glavna snov razgovora je bila: smeritev potrošnje. Minister Medici je imel sijajno predavanje o tem, da je iz valutarnih razlogov potrebno nadomestiti telečji zrezek s kurjim mesom ali z jajci. Tudi minister Ferrari-Aggradi je poudaril isto misel in potrdil izjavo prof. Visca, da sta 2 jajci glede beljakovin (proteinov) enakovrednih debelemu zrezku.

Po sestanku je minister Medici povabil Ferrari-Aggradija na kosilo. Pri naročanju je natakarkar zelo hvalil zrezke na ražnju. Bilo je nekoliko kolebanja, potem pa pravi Ferrari-Agradi: »Po onem, kar sem prej rekel, bi bilo potrebno dati zg'ed: prinesite mi dve ocvrti jajci.« Minister Medici pa, ki je vedno za kompromise, si je pogladil že skoraj belo bradico in ugovarja: »Ne odgovemo se jaicem in tudi zrezkom ne: prinesite 2 zrezka Bismarck.«

NARAVNI ŽIVALSKI VRT V DOLOMITIH

V Nibbu pri Pieve di Cadore (Dolomiti), na ozemlju hudournika Rusecco, namerava italijanska vlada urediti poseben naravni živalski vrt, živalski park. — V začetku bodo v Parku samo travojedci divje koze, srne, jeleni in tudi severni jeleni. En par teh je že obljubljen od finske vlade. Pozneje bodo spustili v park tudi mesojedce, predvsem lisice in tudi medvede, ki so bili baje v Dolomitih še pred 50 leti. Poskrbljeno bo tudi za domače ptice in ptice selivke, za veverice, povhe in druge živali. Gotov predel bo rezerviran samo za svizce.

Stroški za ureditev so proračunani na 60 milijonov lir.

zrnje v stroku. Iz jajčka se bo razvil ličinka ali črviček, ki bo delal glavno škodo. Dorastla ličinka se bo spremenila v bubo, iz katere bo izlezl že doraščen hrošček; samica bo zopet polagala jajčka in tako škodljivca naglo širila. Če hočete to preprečiti, potem primešajte zrnju, ko ga spravite v skedenj, »Fittogamma cereali«, »ceregama« in podobna sredstva. Za zaščito pšenice in podobnega zrnja zadostuje 50 gramov, a je bolje, če vzamete več gramov zaščitnega sredstva na 100 kg zrnja.

Se enkrat toliko gramov pa ga potrebuje za zaščito fižola. Zaščitno sredstvo v prahu enostavno pomešate med zrnje, ki ostane zaščiteno za 6 mesecev. Po tem roku morate zajčito obnoviti.

Togliatti - kot politik in človek

Prejšnji petek je umrl v Jalti na Krimu v 71 letu starosti vodja italijanske komunistične stranke Palmiro Togliatti. Zadelo ga je možganska kap.

Umrli politik se je rodil 28. marca 1893 v Genovi. Oče je bil nižji državni uradnik. Družina je bila zelo verna. Dečku so dali ime Palmiro, ker se je rodil na cvetno nedeljo, v Italiji imenovano »domenica del'e palme«. Licej je obiskoval v mestu Sassari, kamor je bil oče službeno premeščen. Po očetovi smrti, leta 1916, je prišel Palmiro s pokrajinsko podporo na turinsko univerzo študirat pravo. Tam se je spoznal z drugim komunističnim prvakom Gramscijem. Malo pred izbruhom prve svetovne vojne je promoviral z lepim uspehom, vojaščine pa je bil oproščen zaradi bolezni. Lotil se je časnikarstva pri socialističnem »Avanti-ju«. Po vojni je pa ustanovil svoj tednik »Ordine nuovo«, ki naj bi se boril »proti reakciji in kapitalističnemu liberalizmu ter za obrambo demokratičnih svoboščin«. S temi gesli se je na zborovanju v Livornu leta 1921 ločil od socialistov in je ustanovil komunistično stranko, ki je imela tedaj 58 tisoč članov. Tri leta kasneje je z Gramscijem ustanovil partijsko glasilo »Unità«. Mussolini ga je začel preganjati; dvakrat ga je dal zapreti. Zato je Togliatti pobegnil v Francijo, odkoder je vodil tajni boj komunistov proti fašizmu. Pod imenom Ercole Erco'i se je udeležil španske državljanske vojne. Pozneje pa je večino časa do leta 1944 prebil v Sovjetski zvezi, kjer mu je Stalin poveril organizacijo mednarodnega komunizma. Iz Moskve je govoril Italijanom po radiu kot Mario Correnti.

ORGANIZIRAL JE NAJVEČJO PARTIJO NA ZAHODU

Pred zlomom fašizma je prišel dvakrat tajno v Italijo. V marcu 1944 ga je pa izkrčalo ameriško letalo v Južni Italiji. Z veliko organizatorično spretnostjo je obnovil komunistično stranko in vstopil v Badogliojev kabinet kot minister brez listnice. Zvest svoji spretni politični liniji si ni pomišljal prišesti kralju. V drugem Bonomijevem kabinetu 1945 je postal vladni podpredsednik, enako tudi v prvem De Gasperijevem. Še prej, pod Parrijem, je pa imel ministrsko listnico za pravosodje. Kot minister je pripomogel mnogim svojim privrženecem do ključnih postojank v državnem ustroju, kajti druga poteza Togliattijeve politične taktike je bila daljnovidnost, kateri je včasih podrejal tudi komunistična načela. Od leta 1948 pa do smrti je bil voljen v parlament kot voditelj druge najmočnejše italijanske stranke.

Togliatti je užival tudi kot strasten opozicionalec sloves dobrega in inteligentnega govornika. S spretno taktiko se je znal obdržati v stranki vedno na vrhu, čeprav so mu mnogi oporekali zaradi njegovega častihlepnega in diktatorskega značaja. Nekateri pristaši so mu tudi zamerili, ko je zapustil svojo ženo, ki se je nato umaknila iz političnega življenja. Čeprav so ga v stranki imenovali »il migliore«, ni segel globlje v srca svojih somišljenikov. Nadvladoval pa je vse torariše v vodstvu s svojim analitičnim razumom in z objektivno presojo položaja. Nekateri so ga imenovali profesorja v togi ljudskega tribuna. Znal je voditi

stranko skozi vse težave in ji pridobiti sedem milijonov volivcev.

V mednarodnem trenju komunističnih strank je vedno plaval na površju. Mogotci v Kremlju so prihajali in odhajali, Togliatti je pa vedno ostal. Moskvi je bil vedno zvest, hotel je pa politično samostojnost in je stremel po vodstvu komunističnih strank na Zahodu. Zmanjkal je na političnem odru prav v trenutku, ko bi ga Hruščov potreboval kot spretnega nategovalca političnih nitk za posredovalca med Moskvo in Pekingom.

—0—

RES GA JE POLOMIL

Težko bi bilo reči, da je bil Puccini slab skladatelj. Vendar pa se mu je pripeti'lo, da je milanski založnik odklonil eno njegovih najboljših skladb. Na vprašanje začudenega mojstra, kako da ne sprejme tako dobre skladbe, mu je založnik odgovoril, da pesem ne bo imela uspeha in da je morda sploh ne bodo pe'li; on pa da ne more vtakniti denarja v s'abo kupčijo.

Puccini je še bolj jezno zahteval točno pojasnilo. »Dragi mojster,« mu pravi založnik, »kot skladba je prvovrstna, a je zložena za ženski samospjev. Kje na svetu pa boste našli pevko, ki bi zapela pesem, ki se začne z besedami: Ko sem bila še lepa in mlada...?«

Puccini je umolknil.

PRAVILNA KAZEN

Angleški sodniki znajo priti bolj učinkovito do živega mladostnim zločincem kot naši. Prejšnji teden je stal pred sodiščem v Londonu 18-letni Trevor Graham. Ukradel je nekaj sto škatel cigaret. Na sodniško vprašanje, komu jih je prodal, je fant odgovoril, da jih je sam pokadil, po trideset ali štirideset dnevno. Sodnik ga je obsodil za krajo in za preveliko kadilsko strast. Mladi tat ne bo smel dve leti kaditi v javnih krajih in prostorih. Če ga bodo zasačili s cigareto, bo pa moral obsejati dve leti zapora. Tako se bo dečko odvadil krasti in kaditi — upajmo vsaj.

E. Kocbek o slovenstvu

(Nadaljevanje s 3. strani)

ni, povezan gospodarski in samostojen kulturni razvoj. Jugoslovanstvo bo poslej le še tehničen izraz, narod se bo neposredno napolnil v družino narodov in v novo družbo. Skratka: narod bo še za dolgo dobo na vse strani reševalna oblika človeka, tudi napredujočega človeka. V procesu poenotenja človeštva bo izginilo vse prej od naroda, vse države in vsi nacionalizmi. Zato je naše narodno osvobodjevanje del družbene revolucije. Resnica o slovenstvu se torej jasni, slovenstvo še vedno nastaja, vsaka življenjska resnica je še le pot k resnici. Spreletel me je srh pred veličino in skrivnostjo, ki obdajata s'eherno spočetje in rojstvo.

11. november

Po kratkem pogovoru o slovenskem človeku: Dolga stoletja je neprestano buden in napet, noč in dan na straži, da obrani sebe in svoje; posledice so bile neogibne, nagonsko nezaupen in zavestno previden je razvil interesno prizadetost in vzročno razvidnost; v nenehni, zvečine drobnjakarski obrambi je postal konservativno navezan na majhno, sramežljivo domačnost, na čim ožjo zamejenost; vse, kar imamo ali smo dosegli, smo na tak način iztrgali iz kaosa narave ali iz žrela sovražnih sil; že dolgo nismo več veselo gonska, sproščena in neprizadeta bitja; nasprotno, zaradi svojega refleksiivnega in konservativnega reševanja smo se zapletli v nevarne sublimacije, v preračunanosti in koristi; vedno bolj smo se zatekali v svet vrednot, idej in kvalitet, in vedno manj smo verovali v enotnost in skladnost življenja.

(Konec prihodnjic)

PO PISANEM SVETU

Tkivo iz steklenine bo v bodočnosti obvladalo svet. Tkanina iz te snovi je mehka kot najboljša svila; dobro greje in se da oprati kar z namiljeno cunjjo ter se takoj posuši.

SPOROČILO BRAVCEM!

Iz tehničnih razlogov je moralo tokrat izostati nadaljevanje »Virgilu Ščeku v spomin«. Prosimo bravece, da oprostite.

Mesto, ki se pogreza

Mexico Ciudad, glavno mesto mehiške republike, leži nad 2200 metrov visoko. Njemu in njegovima dvema milijonoma prebivalcev pa grozi podoben konec kot Benetkam. Mesto se namreč počasi, a stalno pogreza. Že v začetku našega stoletja so opazili razpoke na zidovih hiš. Za nove stavbe morajo zabiti v mehka, močvirna tla do 150 metrov dolge železobetonske opornike. Komaj v tej globini najdejo trdna tla.

Mesto leži v vzhodju dveh nad 5000 metrov visokih vulkanov, ki sta izbruhala daleč naokrog velikanske množine lave; ta se pod vplivom padavin neprestano mehča. Mehikanci imenujejo ta mehka, testu podobna tla, laboucillo! Dokler so gradili le majhne hiše, ni bilo nobene nevarnosti. Zdaj pa, ko postavijo visoke stolpnike, se tla v sosesčini pod njihovo težo dvignejo in stene sosednih hiš razpokajo. Ko pa se tla umirijo, se pa stavbe spet pogrezajo. Velik del mesta se ugrezne vsako leto za 40 do 75 centimetrov. A'ameda - park se je znižal od leta 1951 celo za tri metre. Stavbeniki so

začeli postavljati pod temelje večjih palač zračne prostore ali celo vodne tankerje, katere po potrebi napolnijo ali izpraznijo. Vsi ti ukrepi pa nič ne pomagajo. Računajo, da bodo morali že čez dvajset let izprazniti polovico tega velemesta.

—0—

NIKJER NIČ

Kot znano, so skušali spraviti zadnje čase v modo take ženske kopalne obleke, »topless« imenovani, ki nimajo zgoraj nič.

Pa si jo je izmislil neki ameriški trgovec in postavil v izložbo reklamo, da prodaja, v lepo zavitih škatlah, te bolj moderne kostime, ki tudi spodaj nimajo nič.

Kupovalke so prihajale in plačevale že v škatlah pripravljene kostime »nikjer nič«. Ko so prišle domov in odprle škatlo, ni bilo v njej nič. Le ena se je upala pritožiti, češ da je bila škatla prazna. Trgovec pa ji je pa prijazno pojasnil, da je bilo vendar napisano na ovoju: »nikjer nič«.

ŠPORTNI PREGLED

Svetovne vrednostne lestvice v boksu

Cassius Clay ali Sonny Liston?

Cassius Clay in Sonny Liston se pripravljata na boksarski dvoboj za častno kruno svetovnega prvenstva. Svetovni prvak Clay je, kakor vedno bahač; Sonny Liston, ki je bil tudi nekaj časa zaprt v ječi in je zaradi tega bil izključen z vrednostne lestvice, trdi, da bo zdaj resno boksar. Zapustil je delniško družbo, ki je manevrirala boksarje težke kategorije, ter išče povsod boksarje, ki bi ga vadiji (25.000 lit na rundo). Časnikarji menijo, da bo ta drugi dvoboj še bolj dobičkonosen, da bo zmagal Liston in tako mogoče pripraviti še tretji dobičkonosnejši »match«.

Floyd Patterson, veliki poraženec lanskih dni, še ni opustil misli na častno krono. Porazil je Eddia Machena in čaka na »boljše dni«. Tudi Doug Jones je zelo močan in vsi ga smatrajo za resnega kandidata za častni naslov. Vrednostna lestvica težke kategorije je naslednja: prvak — Cassius Clay (ZDA) — 1. Liston (ZDA), 2. Jones (ZDA) in 3. Patterson (ZDA). Najboljši Evropejec je Nemeec Karl Mildenerger pred Angležem Benvenuti; zaseda sedmo mesto.

V srednje-težki kategoriji ni nič novega. Svetovni prvak je še vedno Willie Pastrano (ZDA). Izzivavci pa so: stari Harold Johnson, Wayne Thornton in Eddie Cotton, vsi Amerikanci. Najboljši Evropejec je Anglež Terry Downes, šesti na lestvici; sledi Nemeec Gustav Scholz.

V srednji kategoriji je zelo zanimivo. Svetovni prvak je Joe Giardiello (ZDA), toda resna izzivavca sta tako Rubin Carter kot Joey Archer, oba iz ZDA. Dick Tiger (Nigerija), bivši svetovni prvak, je zlezal na tretje mesto. Tržačan Nino Benvenuti je že peti na listi, pred Madžarom Lazslom Pappom, evropskim prvakom.

Tudi Italijani imajo svojega svetovnega prvaka, in sicer Sandra Mazzinghija, v srednji-junior kategoriji. Prvi izzivavec je Abrao Dasouza (Brazilija), sledita Američana Nenny Moyer in Ralph Dupas.

V welter kategoriji je še vedno svetovni prvak črnc Emile Griffith, toda resen tekmeč je Anglež Brian Curvis. Tudi Kubanec Jose Stable in Luis Rodriguez sta na preži.

V welter-junior kategoriji ugotavljamo velik napredek Italijana Sandra Lopopola, ki je prvi izzivavec svetovnega prvaka Amerikanca Eddia Perkinsa. Drugi na rang-lestvici je Japonec Nakoto Watanabe, tretji pa Luis Molina (ZDA).

Amerikanci gospodujejo samo še v lahki kategoriji, kjer je svetovni prvak Carlos Ortiz, čigar izzivavci, Napoles, Armstead in Persley, so vsi iz ZDA. Najboljši evropski boksar te kategorije je Anglež Dave Charnley, šesti na lestvici.

Ostale štiri svetovne krone si delita Azija in Južno-Serdnja Amerika. Filipinec Flash Elorde je svetovni prvak lahko-junior kategorije. Japonec Teuo Kosaka in njegov sorojak Young Terror sta na preži. Tretji izzivavec je Love Allotey (ZDA).

V peresni kategoriji je prvak Mehikanec Sugar Ramos. Resni tekmeči so: Floyd Robertson (Ghana), Vicente Saldivar (Mehika) in Ismael Laguna (Panama).

V bantam kategoriji dolgo let kraljuje Eder Joffre (Brazilija), ki nima tekmeča. Na vrednostni lestvici najdemo Mehikanca Jesusa Pimentala, Amerikanca Ronnie Jonesa in Japonca Fightinga Harado.

Zadnja kategorija je mušja in tudi tu vztrajno drži naslov svetovnega prvaka Tajlandec Pone Kingpetch. Njegov resni izzivavec (večina ga smatra za pravega svetovnega prvaka), je Italijan Salvatore Burruni. Zaman se za častni naslov potegujeta Japonec Hirkyuki Ebihara in Argentinec Horacio Acavallo.

Če si ogledamo vrednostne lestvice posameznih držav, upoštevajoč točkovanje 5-3-2-1, ugotovimo, da imajo ZDA 60 točk. Druga na svetu je Italija, ki ima 11 točk; 10 točk ima Mehika, 8 pa tako Brazilija kot Japonska, itd. Če si ogledamo lestvico po celinah, vidimo, da vodi kot vedno, Severna Amerika (praktično ZDA) s 60 točkami. Sledi Srednja-Južna Amerika s 23 točkami, nato pride Azija z 20, Evropa s 14 in končno Afrika s 4 točkami.

—0—

†

Globoko potrti naznanjamo žalostno vest, da nas je 24. t. m. za vedno zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

Adolf Strgar
trgovec

Pogreb nepozabnega pokojnika je bil v sredo, 26. t. m., na pokopališču v Devinu.

žalujoči
žena, hčerke, zetje, vnuki in ostali
sorodniki

Devin - Kobarid, 27. 8. 1964

MALI OGLASI

Prodamo žensko in moško slovensko narodno nošo. Ponudbe na uredništvo N. L.

Stevilna dekleta in tudi ženske v zreli dobi iz Slovenije in Hrvaške bi se rade poročile z izseljenci. Ponudbe po možnosti s slikami na uredništvo N. L. pod »Dekleta«.

ŽENA IN DOM

Koliko časa ostane hrana sveža v hladilniku?

Posebno v toplih dneh, ko se hrana prej pokvari, nam hladilnik v veliki meri priskoči na pomoč. Včasih se še preveč zanesemo na njegovo sodelovanje in ostanemo razočarani ob ugotovitvi, da se je po nekaj dneh hrana v njem pokvarila. Krivda pa ni njegova, ampak naše nevednosti. Skušali so zato ugotoviti, koliko časa lahko ostane razna hrana v hladilniku brez nevarnosti, da se pokvari. Čas, ki je bil ugotovljen, je seveda samo osnova, ki se lahko nekoliko spreminja z ozirom na temperaturo in svežino hrane.

1 dan: sveže ribe, zmleto meso.

Pisma uredništvu

Naslednji dve pismi smo prejeli v zadnjem času in ju objavljamo skupaj, ker obravnavata podobna argumenta.

Cenjeno uredništvo N. L., v vašem listu, pa tudi v drugih listih, n. pr. v »Kat. glas« in v »Prim. dnevniku«, vedno spet berem v raznih naznanilih, da je neka mlada mati »povila otroka«, s čimer hočete povedati, da ga je rodila. Toda zakaj ne zapišete, da ga je rodila? Ali se vam zdi mogoče izraz »rodila« nespodoben? In zakaj bi bil nespodoben, saj ga uporablja tudi sveto sismo. Potemtakem bi moral biti »nespodoben« tudi izraz »Jezusovo rojstvo«. Poleg tega izraza »poviti« namesto roditi slovenski pravopis ne pozna.

Prav tako neumen se mi zdi izraz »soproga« namesto žena, ko pišejo časniki »Ta in ta se je udeležil s soprogo te in te prireditve«. Ta grdi izraz, ki spominja na dve živali, vpreženi v isti voz, pa pogosto uporablja tudi radio. Res ta izraz najdemo tudi v pravopisu, vendar se mi zdi beseda »žena« neprimerno lepša in bolj pomenljiva.

Oba izraza »poviti otroka« in »soproga« spadata k besedišču iz čitalniške dobe, ko se je hotelo porajajoče se slovensko meščanstvo ponašati z izbranimi besedami, po katerih bi se ločilo od »preprostih ljudi«; imelo se je pač za nekaj »višjega«, čeprav so skoraj vsi prišli s kmetov in so v otroških letih še vsi krave pasli. Nima pa po mojem mnenju nobenega smisla, da bi tudi v današnjem demokratičnem času, ko nihče več zaničljivo ne gleda na kmeta in na njegov besedni zaklad, uporabljati ti grdi besedi.

Izobraženec

Spoštovano uredništvo,

dozvolite mi, da se oglasim z nekaterimi jezikoslovnimi pripombami.

Rad bi vedel, zakaj uporabljajo slovenski listi, ki izhajajo v Ljubljani, dosledno samo besedo »novinar«, ki je srbohrvaška, čeprav imamo Slovenci za isti pojem (oizroma poklic) besedo časnikar, ki gotovo ni slabša in je izvedena iz besede časnik oziroma časopis. Pohvaliti pa je treba Vaš list in tudi radio Trst A, ki oba vedno uporabljata besedo časnikar, tako da ne zaide popolnoma v pozabo.

Bralec iz Nabrežine

Kulturne novice

V Haagu ali Utrechtu bodo v septembru leta 1965 odprli Univerzo časnikarjev, na kateri se bodo v dveletnih etčajih izobraževali časnikarji. Pobudo za univerzo sta dala Zveza holandskih časopisnih založnikov in Sindikat časnikarjev, vlada je pa že obljubila 230 tisoč goldinarjev podpore.

Richard Burton je na newyorškem Broadwayu nastopil sedaj že 135-čl v vlogi Hamleta v tej Shakespearjevi dramati in s tem rekordom prekosil Sira Johna Gielguda, ki je igral Hamleta na Broadwayu 132-krat. Vendar je Richard Burton igral Hamleta pred desetimi leti na odru londonskega Old-Vic-Theatra celo že 230-krat zapovrstjo.

16. avgusta, se je začel Edinburški festival, kot vsako leto, s svečano službo božjo v katedrali St. Gilesa. Trajal bo do 5. septembra. Poleg gledaliških večerov in glasbenih prireditev bo na sporedu istočasno tudi filmski festival.

Nekaj za smeh

Kompliment

»Občutek imam, da imate v sebi nekaj južnega...«

»Prav lahko. Pred eno uro sem pojedel banano.«

Pametno priznanje

»Ne vem, kako moreš biti tako neumen, da se imaš za pametnega. Jaz sem pa tako pameten, da se imam zmeraj za neumnega in moraš priznati, da imam prav!«

Skrivnostna rojstva

Učiteljica je naročila otrokom, naj napišejo za domačo nalogo nekaj o svojih prednikih. Da bi bila naloga bolj verodostojna je Mihec vprašal mamo, kako je babica prišla na svet.

»Štoklja jo je prinesla,« je rekla mama.

»Kako pa ti?« je vprašal otrok dalje.

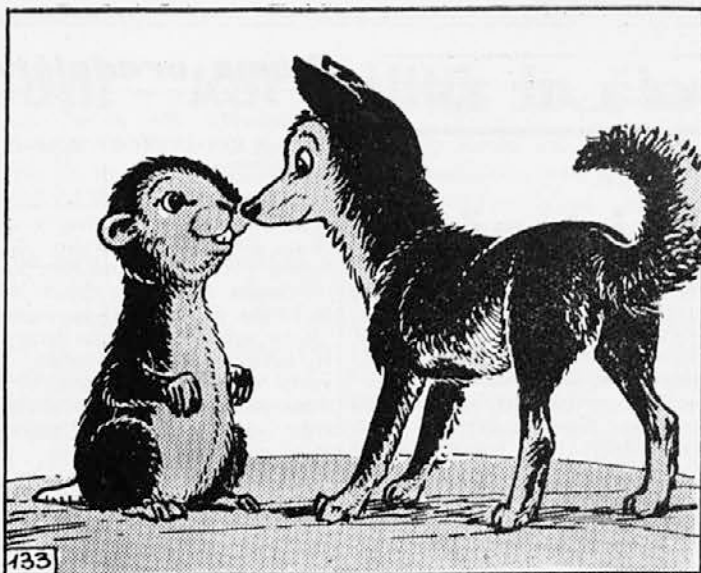
»Tudi mene je prinesla štoklja,« je odgovorila mama.

»Mene tudi?« še vpraša mali.

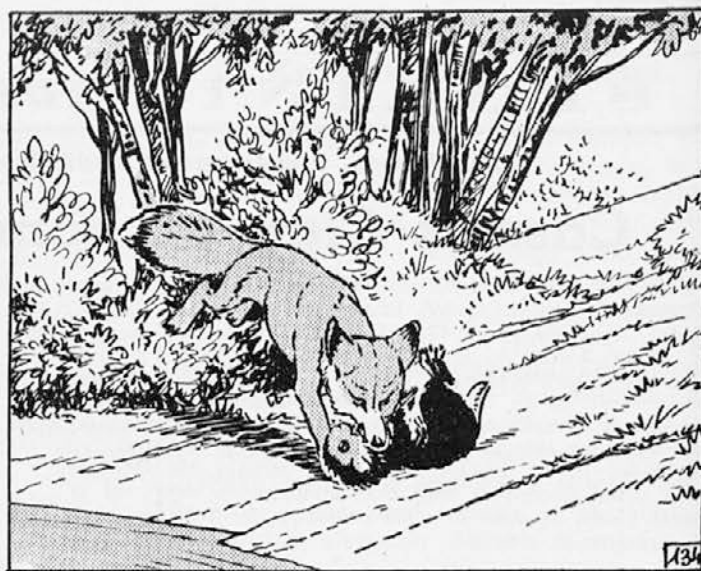
»Tudi, sinko, tudi,« je povedala mama.

Mihec se je zamislil, potem pa napisal v zveček: V naši rodbini že v treh rodovih ni bilo naravnih rojstev.

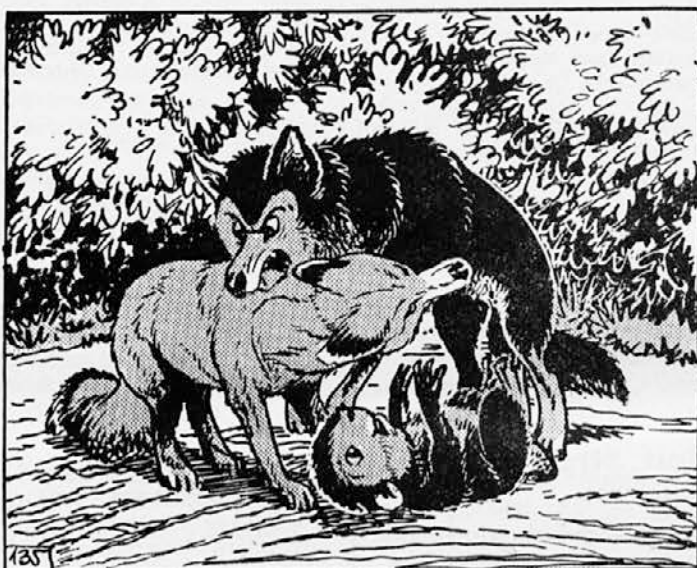
— Ondina —

133. Ob prihodnjem srečanju se Umisko ni več umaknil in tako se je Baree prvič dotaknil prijateljevega smrečka. Ta potrditev prijateljstva Umiska še zdaleč ni vzradovala tako močno, kot je Bareeja. Skakal je okrog bobrčka in mu na vse mogoče načine dopovedoval, kako rad ga ima. To pa Umiska pri njegovi večerji ni prav nič motilo.

134. Odslej se Baree ni več ganil iz Umiskove bližine. In čeprav Umisko s prijateljstvom ni bil tako radodaren kot Baree, mu je Baree kmalu izkazal dragoceno uslugo. Bilo je tistega dne, ko se je iz gozda med bobre pognal lisjak Napakasew. Umisko se ni utegnil več umakniti v vodo. Lisjak ga je napadel in se mu zagrizel v grlo.

135. Baree se je kot blisk pognal proti napadalcu in se bori za prijateljevo življenje. Njegov napad je bil tako silovit, da se je lisjak takoj pobral. Baree ga ni zasledoval. Zaskrbljeno je ovohaval Umiska, ki si je kmalu opomogel in odkobacal v vodo k svojim razburjenim sorodnikom. Od tistega dne se je Baree počutil med bobri res domačega.

136. Medtem ko je Baree preživljal med bobri prijetne dneve, sta Pierrot in Nepeesa neprestano razmišljala, kako bi ga ulovila. Se nekdo je v tem času koval svoje načrte: solastnik trgovske postaje Post Lac Bain McTaggart, ki so ga Indijanci imenovali v svojem jeziku »Človek-vrag«. In to ime je popolnoma zaslužil!

137. Če je Nepeesa mislila na Bareeja, je ta hudobni človek mislil nanjo že vse od tistega dne, ko je prišla z očetom nakupovat v njegovo trgovino in jo je prvič zagledal. Toda Nepeesina ljubkost v njem ni vzbudila plemenitih čustev, le grobo, surovo željo, da si jo pridobi. McTaggart pa se ni ustrašil nobenega načina, da uresniči svoje načrte.

138. Vendar je Mc Taggart najprej poskušal zlepa. Ko je zadnjič videl Pierrota, ga je zaprosil za Nepeesino roko. Da poročil se bo z njo in Pierrotu bo kot tastu plačeval dvojno ceno za krzna, je obljubljal. Pierrot pa ga je zbegano, prestrašeno gledal. Danes pa se je odločil: jutri pojde k staremu lovcu in zahteval bo odgovor brez odlašanja.